

کتابشناسی دکتر عبدالهادی حائری

● سوسن اصیلی

دکتر عبدالهادی حائری مورخ برجسته تاریخ معاصر ایران طی دوران پر بار فعالیت‌های پژوهشی خود، آثاری ارزشمند به جای نهاده است. ویژگی تاریخ‌نگاری وی، روش‌مند با نگاهی نو و تحلیل‌گر به موضوعات تاریخی است. با نگاهی گذرا به فهرست کتابها و مقالات ایشان می‌توان توجه دکتر حائری به تاریخ ایران از دیدگاه تاریخ اندیشه‌های دوره معاصر را دریافت. بسیاری از مقالات ایشان درباره علما و تاریخ اندیشه سیاسی ایران به‌ویژه در دوره مشروطیت است. نظریه رویارویی کشورهای اسلامی با دو رویه تمدن بورژوازی غرب از مسائلی است که ایشان مکرر در مقالات و سخنرانی‌ها و کتاب‌هایشان به آن پرداخته‌اند. از بحث‌های مورد توجه ایشان بحث آزادی است که دستاورد مطالعات ایشان در این زمینه را می‌توان در کتابها و مقالاتشان جستجو کرد. تعداد زیاد مقالات و سخنرانی‌های انگلیسی دکتر حائری نشان‌دهنده شناخته شدن ایشان در مجامع بین‌المللی و نیز جایگاه ویژه‌ای است که در میان محققان تاریخ ایران داشته‌اند.

کتابشناسی حاضر در دو بخش فارسی و انگلیسی تهیه شده است که هر بخش نیز در دو قسمت کتابها و مقالات ارائه شده. نخستین کتاب ایشان یک رمان است که در سال ۱۳۳۳ به چاپ رسیده است و آخرین کتابشان که پس از مرگ ایشان به چاپ رسید، کتاب آزادی‌های سیاسی و اجتماعی از دیدگاه اندیشه‌گران است. مجموع تالیفات فارسی دکتر حائری ۹ جلد کتاب و ۸ مقاله، شمار مقالات انگلیسی ایشان ۳۶ عنوان و تعداد سخنرانی در کنفرانس‌های بین‌المللی ۱۲ مورد بوده است. بخش انگلیسی کتابشناسی حاضر برگرفته از یادگارنامه دکتر حائری در مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد می‌باشد.

شایان ذکر است که یک کتاب نیز به زبان انگلیسی که رساله دکتری استاد بوده و ترجمه فارسی آن به نام تشیع و مشروطیت در ایران و نقش ایرانیان مقیم عراق، در ایران به چاپ رسیده است.

✱ کتابهای فارسی

— آزادی‌های سیاسی و اجتماعی از دیدگاه اندیشه‌گران، گفتری بر نوشته‌های پارسی در دو سده واپسین. مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد، ۱۳۷۴، ۲۸۶ ص.

— آن چه گذشت، نقشی از نیم قرن تکاپو. تهران: معین، ۱۳۷۲.

— ابن مقفع (ترجمه). حناقاخوری. تهران: زوار.

— اشک سرد (رمان). مشهد: باستان، ۱۳۳۳.

— ایران و جهان اسلام (پژوهشهایی تاریخی-پیرامون چهارمها، اندیشه‌ها و جنبشها). مشهد: موسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی، ۲۸۱، ۱۳۶۸ ص.

— تاریخ جنبشها و تکاپوهای فراماسونگری در کشورهای اسلامی. مشهد: موسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۶۸، ۲۵۱ ص.

— تشیع و مشروطیت در ایران و نقش ایرانیان مقیم عراق. تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۴ و ۳۹۸، ۱۳۶۰ ص.

— نخستین رویارویی‌های اندیشه‌گران ایران با دو رویه تمدن بورژوازی غرب. تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۷، ۶۳۵ ص.

— همگامی ایران و لیبی بر ضد امپریالیسم (دو سندناریخی). مشهد: آمون، ۱۳۶۰.

✱ مقالات فارسی

— «آیا خواجه نصیرالدین طوسی در یورش مغولان زبیه بغداد

نقشی بر عهده داشته است؟ پژوهشی از دیدگاه تاریخ‌نگاری». مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، سال ۱۷ (۱۳۶۳) ص ۵۰۲-۳۷۹ و کیهان فرهنگی، مرداد ۱۳۶۵ ص ۲۰-۱۶. در مجموعه ایران و جهان اسلام ص ۱۰۷-۱۲۵. ترجمه عربی این مقاله نیز به وسیله مترجمی ناشناخته در *التقائه الاسلامیه*، ش ۱۲ (۱۹۸۷) ص ۱۰۱-۸۵ (دمشق) به چاپ رسیده است.

— «امپراطوری عثمانی و دو رویه تمدن بورژوازی غرب» ضمیمه مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، شماره دوم، سال هجدهم، تابستان ۱۳۶۴، ص ۱۱۱-۱۰.

— «پژوهشی پیرامون مفهوم نوین آزادی از دیدگاه پارسی‌زبانان افغانستان». فصلنامه مطالعات تاریخی، سال دوم، بهار ۱۳۶۹، شماره اول ص ۶۳-۵ و سال دوم شماره دوم تابستان ۱۳۶۹، ص ۱۷۷-۱۲۵.

— «پیوند تاریخی کیش مسیح با استعمار غرب و نخستین سبزه‌های فکری اندیشه‌گران ایران». مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، سال بیستم، شماره اول و دوم، بهار و تابستان ۱۳۶۶، ص ۳۶۲-۲۵۷.

— «دیباج‌های بر پیشینه تاریخی جنبش‌های پان‌اسلامیسم». مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۴ (۱۳۵۷) ص ۹۲-۷۲، ۱۵ (۱۳۶۱) ص ۳۳۴-۳۰۹ در مجموعه ایران و جهان اسلام، ص ۱۲-۱۰۷.

— «سخنی پیرامون درگیری نیروها و برخورد دیدگاهها در انقلاب مشروطیت ایران». یادگارنامه استاد دکتر غلامحسین یوسفی. مشهد ۱۳۵۹، ص ۷۰-۵۳۶ در مجموعه ایران و جهان اسلام، ص ۱۷۵-۱۴۵.

— «سیدجمال‌الدین اسدآبادی معروف به افغانی و ریشه واپس‌گرایی در جهان اسلام». وحید، شماره ۲۹-۲۲۵ (۵۷-۱۳۵۶) ص. و آینده دوره ۵، شماره ۱۲-۱۰ (۱۳۵۸) و شماره ۱-۲ (۱۳۵۹) و در مجموعه ایران و جهان اسلام ص ۱۴۵-۱۲۶.

— «مفهوم نوین آزادی‌های سیاسی و اجتماعی در نوشته‌های پارسی آسیای میانه». فصلنامه مطالعات تاریخی، سال ۱ (۱۳۶۸) ص ۳۶۸-۳۰۱.

— «واکنش ایران پیش از قاجار در برابر استعمار غرب». مجله دانشکده ادبیات مشهد، سال ۱۶ شماره ۴-۳ (۱۳۶۲) ص ۵۱۲-۴۵۷.

✱ کتاب‌های انگلیسی:

Shi'ism and Constitutionalism in Iran: A Study of the Role played by the persian Residents of Iraq in Iranian politics. Leiden, 1977.

✱ مقالات انگلیسی:

- "European and Asian Influences on the persian Constitutional Revolution of 1906" Asian Affairs, N. s. vi (1975), 155-64.
- "The Idea of Constitutionalism in Persian Literature prior to the 1906 Revolution", Akten des vii. Kongresses fur Arabistik und Islamwissenschaft. Gottingen, 1976, PP. 189-207.

★ کنفرانسهایی بین‌المللی:

1. *Brussels, 1970:*
"The Role of the Iranian Intellectuals During the Mongol Rule", read in the Congress International d'Arabisant et d' Islamisants.
2. *Toronto, Canada, 1971:*
"Constitutional Theory in Iran", read in the American Oriental Society.
3. *Binghampton, New York, 1972:*
"The Persian Constitutional Revolution: A Biographical Approach", read before the Middle East Studies Association of North America.
4. *Washington, D.C., 1973:*
"The Persian Constitutional Revolution: A Bibliographical Approach", read before the American Oriental Society.
5. *Milwaukee, Wisconsin (USA), 1973:*
"The Shi'i Ulama's Resistance to the Anglo-Russian Invasion of Iran in 1911", read in the MESA's Society for Iranian Studies.
6. *Santa Barbara, California, 1974:*
"The Concepts of Liberty and Equality as Expressed by the Muslim Thinkers in Modern Times", read in the American Oriental Society.
7. *Göttingen, Germany, 1974:*
"Modern Law and Constitution in the History of Persian Literature", read before the European Congress for Arabic and Islamic Studies.
8. *Philadelphia, USA, 1976:*
"Conflicting Views on Some Historical, Political, and Social Terms", read before the American Oriental Society.
9. *Mexico City, Mexico, 1976:*
"The Responses of the Iranians and Libyans to Imperialism as Reflected in Two 1912 Arabic Historical Documents", read before the 30th International Congress of Human Sciences in Asia and North Africa.
10. *Boston, Mass., U.S.A. 1974:*
"The Role of the Persian, Ulama of Iraq in the Restoration of the Iranian Constitution in 1909, read before the MESA.
11. "Ghazzali's Struggles Against Knowledge", Tehran, Iran, 1986.
12. "The Concept of Freedom in Central Asia", read before the First International Congress on Scientific and Cultural Cooperation in Central Asia, Tehran, IRAN, 1992.
- (1981), PP. 157-58
19. "Haydar Khan Amu Ughli", EI2, Supplement, Fascicules 5-6 (1982), PP. 365-66.
20. "Ha'iri, Shaykh Abd al-Karim Yazdi", EI2, Supplement, Fascicules 5-6 (1982), PP. 342-43.
21. "Faramushkhana", EI2, Supplement, Fascicules 5-6 (1982), PP. 290-92.
22. "Madjlisi, Muhammad Bakir", EI2, vol. v (1985), PP. 1086-88.
23. "Madjlisi, Muhammad Taki", EI2, vol. v (1985), PP. 1088-90.
24. "Mirlawhi", EI2, vol. vii (1991), PP. 94-95.
25. "Akund Mulla Muhammad Kazim", Encyclopedia Iranica, Fascicule 7 (1984), PP. 732-34.
26. "Aqa Najafi Qucani", Encyclopedia Iranica.
27. "Aqa Najafi Esfahani", Encyclopedia Iranica.
28. "Asrafi, Hajji Molla Mohammad", encyclopedia iranica.
29. "Nasir al-Din Tusi: His Alleged Role in the Fall of Baghdad", *Actes du ve Congres International d'Arabisant et d'Islamisants*, Brussels, 1971, 255-66.
30. "Afghani on the Decline of Islam", *Die Welt des Islam*, xiii (1971), 121-25.
31. "Afghani on the Decline of Islam: A postscript", *Die Welt des Islam*, xiv (1973), 116-28.
32. [A Book Review on Nikki R. Keddie, *Sayyid Jamal al-Din 'Al-Afghani': A political Biography*, Berkeley, 1972], *Die Welt des Islams*, xv (1974), 261-62.
33. "The Legitimacy of the Early Qajar Rule as Viewed by the Shi'i Religious Leaders", in *Middle Eastern Studies*, 24 (1988), 271-86.
34. "Reflections on the Shi'i Responses to Missionary Thought and Activities in the Safavid Period", to appear in *Table Ronde Internationale sur Les Enides Safavides* in 1993.
35. "Na'ini, Mirza Muhammad Husayn", accepted for Publication in *the Encyclopaedia of Islam*, New Edition, Fascicules 129-130.
36. "Naraki, Mulla Ahmad", accepted for publication in *the Encyclopedia of Islam*, New Edition, Fascicules 129-130.
- Islamwissenschaft. Göttingen, 1976, PP. 189-207.
3. "Why Did the Ulama Participate in the Persian Constitutional Revolution of 1905-1909?", *Die Welt des Islams*, xvii (1976-77), 127-54.
4. "Shaykh Fazl Allah Nuri's Refutation of the Idea of Constitutionalism", *Middle Eastern studies*, xiii (1977), 327-39.
5. "Khwanasri, Sayyid Mirza Muhammad Bakir Mnsawi Caharsuki", *The Encyclopedia of Islam*, 2nd edition, vol iv (1978), PP. 1027-1028 (hereafter EI 2, on EI29, Supplement).
6. "Khwanasri, sayyid Muhammad Taki Musawi", EI2, vol. iv (1978), P. 1028.
7. "Khiyabani, Shaykh Muhammad", EI2, vol. v (1979), PP. 24-25.
8. "Khurasani, Akhund Mulla Muhammad Kazim", EI2, vol. v (1979), PP. 61-62.
9. "Reflections on the Influential Forces of the Persian Constitutional Revolution", in *Proceeding of the First International Symposium on Asian Studies 1979*, vol. iv: South & Southwest Asia Hong Kong: Asian Research Service, 1979, PP. 849-65.
10. "The Responses of Libyans and Iranians to Imperialism as Reflected in Two Documents", *Zeitschrift der Deutschen Morgenlandischen Gesellschaft*, Band 130 (1980), 372-92.
11. "Kucak Khan Djangali", EI2, vol. v (1980), PP. 310-11.
12. "Aqa Najafi, Haddji Shaykh Muhammad Taki Isfahani", EI2, Supplement, Fascicule 1-2 (1980), PP. 54-55.
13. "Aqa Khan Kirmani, Mirza Abd al-Husayn", EI2, Supplement, Fascicules 1-2 (1980), PP. 53-54.
14. "Amir Kabir, Mirza Muhammad Taki Khan", EI2, Supplement, Fascicules 1-2 (1980), PP. 70-71.
15. "Amir Nizam, Hasan Ali Khan Garrusi", EI2, Supplement, Fascicules 1-2 (1980), PP. 71-72.
16. "Ansari, Shaykh Murtada", EI2, Supplement, Fascicules 1-2 (1980), PP. 75-77.
17. "Azadi", EI2, Supplement, Fascicules 1-2 (1980), PP. 107-111.
18. "Burudjirdi, Haddji Aka Husayn Tabatabai", EI2, Supplement, Fascicules 3-4